

րապարակաւ իրաւունք կուտայ իւր
ազգաբարաց, և կառավարու
ինքզինքն անկարող կը դը
ի գործ դնէ: Ակրամ
ունը չէ, ուր ղեգարա
խարարուցի ր որոյ
դական, գործ
պէս կ
արքու օր
պահէ, յ
չէ մոռցա

[illegible]

ՆԿԱՐԱԳՐԱԿԱՆ

ՈՒՉԻՈՐՈՒԹՅՈՒՆ ՄԸ

୫୭.

[illegible]

Մ
բաժ
հիփեա
Ե
նակո
Ո
գործ
(Ո
աղե

այլ
դամ
դամ
—
մեքե
մը
հաս
որ
դգայ
հո
չէ
լնդ
քին
—
պնա
սեղ
մե
չէ
երե
կը

[illegible][illegible]

գրեաւած ինկի կը կարծեմք իսկ զ
բեթին մեծ մարդիկ որ հանգստաբար
Ռոմանովի կեցողութեան հարաւ
գիւղ մի, զոր Հայ ծերունիք «Պա-
ռապալ» կ'անուանեն, իսկ գիր
«Ռազմիրան» (ամբարայն պարի)
վերաբերութեամբ կը պատմուի
«բազմաձայն եղած է, այժմ միայն
տուն Հայ եւ 10 տուն քանդէ կը
կեն» որք հազիւ թիւցը կարողութեան
բաւած կ'ապրին երջանիկ: Գի-
հին քնակալաց զերեքանաստուն ք
40 տնայտէր են եկեղեցւոյն մե-
տեղին նշմարել կուտան:

Յիշելու գիւղի անունն հետա-
խնելով հետեւեալ անուանումները
տայ ծերեր մէջ լին «Պարոնաց»
կոչուած գիւղը երբեմն ընկի Ղլ
նեքուն եւ պարտնելով զքաղաքի
դած է, ունեանով ամմահու-
լուր, գեղեցիկ տեսարան եւ ը-
այրիներ, որոց մէջ խնամքներ կը
լով կը պարզեցին գլխավոր գինին
կ'անուանուին . . . » Սոյն աւա-
թիւն ինձ հաղորդեց 105 (հարիւր
տարուած մոտաւոր կարծւորութեան
մի ծերունի, թէպէտեւ ինքը ճն-
ախելու, այլ հասակաւ քարծր եւ
աւանդ, որ իւր զգին կեցող 35
ուսան առողջ եւ ուժեղ յոռան ք-
րիտասարդանայի բուն իրաւա-
յալանի ինձ:

Մեկինացայ իւր նահապետական
ղէպի միտաբայի այլ կողմեր, ուր-
կաւ չին դարձեալ բազմաթիւ յիշ-
կարանաց նշմարանք:

Գարահան Ս. Նշանայ մէջ պա-
մի ձեռագիր կը պատմէ թէ «Գ-
օրուն 90,000—100,000 ընկի ժող-
դեպէ՛ք է լլստանայ հովտին մէջ,
ճառանդները»: Սոյն տառերուն
մտաւորութեան հովտին մի մասնաւոր
կ'անուանեն «Անթիւններուն
զիւտ թէ հին չուկաներուն մին
ղած»:

Յիշելու տեղերն ի բաց թողնե-
տանայ հովտին, 3 զլխաւոր լուս-
կը բաժնուի, որք են՝ Ա. Աւաւ-
Բ. Մոխրի թաղ, Գ. Աղբիւր թաղ
սոյն անուններն առած են իւրեան-
նական վիճակէն, այս տեղեաց
բնակիցը այժմ իրենց լեզուաւ
ւանեն զայիս, որք հայտնի են
յայտն են:

ՐՈՒՄԻՔԻ ԲՈՒԷՃ

Կը ծանուցուի թէ այս վար
նին վերաբացումը տեղի պիտի
նայ սեպտ. 31-ը հրկուշաբիթի օրը

... խնդազեղ Մասիս պա-
կան լրագրող
Թերեմեան կը յիշեն ընթեր-
սայն մեծ հնգեթեւ, որ տեղեկ-
ցաւ, 1876ին ի Սկզբն-Հիստորի-
ցայն ճարակ ըլլաւ արժողո-
թաղը որ կը բաղկանար 8-9
տունէն. ընդ որս և եկեղեցի-
այն երեք վարժարանները որ
երբ-Հիստորեայն ապառաջ յայ-
նին։

Բաւական չէր, վարժեա-
նալի հանդիս արկածը և անհա-
շտ ընթացիկ հետզհետէ այնտե-
ղէտը՝ որովք բարորդին Բե-
ռութիւն մասնեցաւ տեղե-
ղովորուէր։ Աստից կարգէն և
վերջին պատերազմի ժամ
վերջ թղթադրամի բարձման
ճառաւ տեղացաց կ'ըսած վըն-
կնային նաեւ իրենց արարու-
թիւնի միակ միջոցն եղող ը-
րիկ գնոյն անկումը որ կը
նտկէ ցարդ ի մեծ վնաս
ւոյ։

Ներթալան տաւ մեծ կ-
նեւորու միջ. եթէ կար բան-
ազգաւոր սրտերու կրնար
ցաւ պատճառով, այդ իսկ
բարորդական վնասը որով եւ-
ւած էին 300ւ մօտ անդէ-
կունքը. որք զորիկ ամէն
կըթական հողածով թէնէն,
վաց վրայ թափառիկ կը շ-
նային Սպային, վառք նայա-
լարաւորաւոր ի մէջ, Միլի-
վերստին ունեցաւ իւր նոր
կոպ վարժարանը ուր այժ-
ւորայէս կը սնանին 400էն
աւել լարն մանկախի։

Վարժարանին շինութենէն
չը հարկ անհրաժեշտ տեսնող
նաեւ եկեղեցւոյ շինութիւն
ձեռնարկուեցաւ ասկէ եր-
աւալ, վստահ մի միայն ըն-
Աղքէն օժանդակութիւն
Արդէն, այս մասին Պո-

կազմուած էր, ըստ բարձր
նի Ամեն. Սրբազան Գաբրի
է Ազգ. Տնտեսական Ժողով
ման որոյ Կողմանէ յատու
պաւինեալ տօմար մը եւս
շած ըլլալով, Մանստողո
առաջ-իւր պայտօնին ձեռ

[illegible]

րամա- եւ զարդաւոր սանուհիք
ք չօր, Բաղաբական տնտեսութիւն
որոշ, մուսլի Հավատիւի խաչ
ժա, Թուրք լեզուին ուսումնա-
նանք, ձաշակ Հայ մատենագ
արկէ
արկած

Հան-
նդ բեմի
նպատակ
պիտի
համար
նպատակ
որ ար-
դյունք
նշողով
Կ-Բ Մ.
Ենան
Կենդանի
մ. ոսկի
10
10
10
10
10
10
3
4
2
4
2
1
5
3
3
4
106
ԱՆ
ԱԿԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԿ
Հայտարարայալի
ընկերությունը պատ-
շախտակող հասարակ
Արմատի հանքավայրի
ներկայ ամսույ 416 հե-
յել 8/20 կատարված
թիւեր պիտի աւելան-
կերպիւ
ԿԱՄԱՐԱՆԻ
Ժուլիային
Ա. 1. 70
Բ. 4. 40
Գ. 7. 45
Ա
Բ
Գ
Իրեն
Հ. Բայա 13 անգամ
Ա.Ռ.Ե.Ի.Տ.Ր.
Կ. ՊՈՒՆՈՒ 31 0
ԱՄՍԻՒ
Արմատի մասին
հրապարակները եկած
հանքավայրի հանքարտ-
եւ Լժուստի հրապար-
գիտք անկում են կ-
Ռուսիոյ եւ Դանիոյ
եկած լուրերը և Պոլսի
վիճակը պարզ են դի-
վիճակը պարզ երկ-
կիշանք ապուր երկ-
այսինքները որ վաճա-
ն 12-6 դրու պակաս
բան 412 դրու պակ-
րան 212 դրու պակ-
ընթացքին մէջ եկած
գրիւ երկվիւղով
Իսթաբուլ 5 հազար դր-
հասարակներն մայ 1
120-125 հազար դրու
Արմատի գինեղու-
կայ անկում մը նշե-
լորդը միտ չափաւոր
ալիւր որ դնեն. այս
պարսկերէն առուտու-
ղազ Երբեք անկում
են. Օգիւստ պարսկ Կ
104 դրու պարսկ Գ
88 դրու. Իսթաբուլ 9
հազարներն են միջեր-
այսինքն ապարտանք
նուր 23-26 հազար պ-
ուրը Ետար պիտի
առուտուրները նշան

ընթացք
 ԳԷՆ
 Դուքն եւ
 յայն, խաչ
 թեան

ԱՅՈՒՆ ԵՒ Ս
 Դժուարամարտ
 Դուքն եւ
 տեր, և որ կարի
 կը ծագի այլ և այլ

արի : Եւստիւսը իւր
 զորքը գործարարն մի
 մենեօսն, և թէ նա
 մանք նմանազայն է
 կը բերեն ի մարմին
 գործարարն յայլ եւ
 նմանին իրարու աջ
 չափ կը նմանին ար
 զորօրինակ ձեռք
 են, այլովք հան
 բռնիկ մը որ շատ է
 է կ'ըսէ թէ մարմն
 ձարամբ այնպէս
 բարձր մարդն է ի մ
 տարբերին արտաք
 դիտոնք թէ այս
 անհուն է : Իսկ
 նենք երկու մարդ
 ման իրենանց ձեռ
 դուռով, վայելու
 և երկրքին մի և
 կրնան դնել : Չն
 մարմնույն ուրիշ ա
 ներուն համար
 ներքին գործարար
 բերել, լեարդը, և
 կարգին ինչպէս
 իրեն համար յատ
 էպպրքելու է, եթ
 դերձն աղէկ յազ
 պայպէս իւր կեր
 ցուներու է յատկ
 մըսին :
 «Չանացի ուս
 կէ և խաւարո
 իսկ միա քնտա
 մը, «Եայց» կը
 մի կերպուրքն
 ի մատենագրի :
 ուսող միս, և կ
 անգործ» թիկիլը
 մատենագիրը, և
 ուսնադին, պատ
 մըսը փորը է
 միս, ձու, գերմ
 միս որոյ ստամբ
 սողովիւրը զօր
 պաղ կերակուր
 կ'առնու սնունդ
 ակէ : Ուսակու

ք
 ան հիւան
 նդատին չա
 րափռած է,
 ատճառներէ

և դիրաշալ հա
 նն, բայց այն ու
 նի, և չկրնա որ
 մէն կերակուր, և
 կերակուր, և խա
 ւախործել, այլ և
 մա : Ոչխարք անգ

ԹԵՐԹՈՆ ՄԱՍԻՍԻ
(3)

Է Գ Ք Ո Ր Մ Ա Լ Ո Յ

—

Ը Ն Տ Ա Ն Ե Ձ Ո Ւ Ր Կ

—

Մ Ա Ս Ն Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն

2

Կ Ա Ք Ն Ա Հ Ա Ս Ր

—

Մայր Պարպլբլբն տապալկը նորէն կրակին վրայ դը-
րած էր :
— Միթէ այդ կտորիկ մը կարագով թան պիտի
կիտս մեզ, բաւա :
Եւ կարագին պնակն առնելու պէս բոլոր պարու-
նակութիւնը տապալկին մէջ պարպեց :
Բերիչ կարագ չմնաց. հետեւաբար քարարին ալ
դործը լինցաւ :
— Արիւր որ եւ ժամանակ ստոյգ է որ այսպիսի
սղիտակի դէպք մը զիս խորապէս կը յուզէր . բայց
այս միջոցիս ոչ բարձր կ'երեւէր այլքիս, ոչ կարկան-
դակ : Այլ զիս դարպայեցողը տա միակ կէտն էր թէ այս
բամաւաբարոր մարդն իմ հայրս էր :
— Հայրս, հայրս, այս բառն էր որ կը յեղեցիկէն
մեքնաբար :
Ձեկ երբէք խորձած ճիւղ կերպիւ թէ ի՞նչ էր հայր
մը . եւ բնագոյնով տարտամաբար կը կարծէի թէ
հաստ ձայնով մայր մ'էր . բայց նայելով այս մարդուն՝
որ երկիւնքէն կ'լինար իմ առջեւ, դառն սարսափ մը
զգացի :
Ձիքն համբուրել ուզեր էի . ցուպին ծայրով զիս
ետ մերձ էր . ինչո՞ւ համար . Մայր Պարպլբլբն երբէք
չէր ետ մերձ զիս երբոր զիքն համբուրել ուզէի :
Ընդհակառակն, զիս կ'եւեռուն մէջ կ'առնէր ու կտրծ-
քն վրայ կը նսեղմէր :
— Փոխանակ առածի՞ պէս հող. անշարժ կենալու,
պնակները սեղանին վրայ դի՛ր, բաւա հայրս :
Իսկորս կատարեցի հրամանը . թանն ետկաժ էր :
Մայր Պարպլբլբն պնակներուն մէջ լցուց :
Այն ժամանակ հայրս վառարանին անկիւնէն եկաւ.
սեղանին առջեւ նստաւ եւ ուտել սկսաւ, մերժ ընդ
մերժ կանգ առնելով եւ ինձ նայելով :
Ես աշխարհ չլիովիմ, աշխարհ ստանաժ էի, որ
չէի կնարդ ուտել, եւ մերժ ընդ մերժ ես ալ անոր
երեսը կը նայէի, բայց ծածկաբար, եւ իսկորս առջեւս
կը նայէի երբոր անոր առջեւ իմ առջեւ հանդիպէր :
— Գաւ
Բնակ
պրէն ալ
այլ միայն
թեւեկէր
— Նոթ
— Ո՛ւ
— Ուր
ապա թէ
Մայր Պ
նշանակէր
լու : Բայց
մտքէս բնու
ինչպէս
մեր ալ խո
էր : Վառ
բան, սեղ
ննջելու ծ
Պարպլբլբ
ալ իմ անն
գուրով պ
խակի
ուրիշ դոր
Հրաման
դարտ սի
Արդ
Ինդհակ
և յոյժ դ
Ի՞նչպէս
այսպիսի դ
Իրիկ
մտածու
էր ինձ,
ինքզինքս
Ժաման
չափ, լոց
Ես
Ես
որ Մայր
Տաք շ
— Գ
Պատա
սրդակով
— Գու
պէս կը ը
ուանց լա
Ինչպէս

[illegible]

— Համարձակե՛ր. ինձ հրե-
րը, յանցաւոր է՛ն։
— Դատը ի՛նչ վիճա-
պըրէ՛ն։
— Կորուստ՛։ Դատ-
ցանքն իմն է՛ր։ Պէտք
դ տեսնուէ՛ն, հետեւեալաբար
տեր ինձ։
Ձայս ըսելէ յետոյ
դանին վրայ, և սկսաւ
խօսք ի՛ր ըսելու։
— Դատը կորաւ, մի-
դամ, թշուառ, ահա մի-
թէ ասոնք բաւական չէ-
ն ի՛ր հասկցնի՞ս ի՛նձ թէ-
րբի՛ն։
— Վասն զի չկրցի՛ն։
— Զկրցի՛ր ընկեցե՛կ
նիլ։
— Կաթովս սնուցած
տանիլ ձգե՛ր։
— Բռն դաւանի՛դ չէ՛ր
— Վերջապէ՛ս քու ը-
միջոցին հիւնդոցաւ։
— Հիւնդոցաւ։
— Այո, և այն վիճ-
տունը տանիլ ձգե՛ր ո՛ր
— Առտապապէ՛ն յի-
— Շուտով չառնող
տոյ ուրիշ մի՛ կ'լաւ. կը
պէտք է՛ն այդմանա՛ր
կը. ինձ պարսկա՛կ կոչ-
այս ալ պիտի մեռնէ՛ր։
— Բայց յետո՛յ։
— Քամանակն անց-
պատե՛ր է՛ն, կրնայի՛ն
— Գանձի՛ տարու է՛ն
— Ու՛րժ։
— Իրեմի՛ն թող ու-
թայ հո՛ր ուր ժամանա-
ռաւիլ հանձնի՛ չախտի
պիտի լինի՛ն։
— Ահ, քեթո՛մ, մի-
— Չընե՛մ, ինչո՞ւ
միշտ պահել այդ ողա-
ղահ մը լուռութիւն-
նու. Սրտիս վրդոքովս
մուէ՛ր որ ի՛ր իղիդուէ՛ն։
Շատ չանցած՝ Սայ-
սայ չէ՛ի

ի մէջ է, հարցուց մայր Պար-
ոյրները լճագետին թէ յան-
էր որ առտախնեւուն տակը
հռնարկուն բան մը չէր պար-
նել հարուած մը տուաւ սե-
հայհոյել առանց բանաւոր
ստակը կորաւ, ես խեղան-
վնձակն, ըսաւ : Եւ որպէս
տղայ մը կը դռնեմ հոս :
համարձակ ըլլաւ : Եւ
մանկանց խնամատուրը տա-
ւ սերած տղայ մը դէմքին չէ
ած դ. պիտի ընէի, բայց նոյն
ին մէջ չէի կրնար խնամա-
դներ :
Պ. : Այն հիւանդութենէն յե-
տաւոր խեղճ տղեկ, և սեր-
յապէս մեռաւ մեր Նիկողոս-
ոյ, որ եթէ քաղաքը տանէի,
: Եւ որովհետեւ այնչափ ըս-
աւախն սպասել :
մամ :
տարու եղած ժամանակն եր-
ւ պիտի երթար. և այս ա-
յ. իրեն. ահա զայս շահած
ընքն այդ բանը :
եմ, կը կարծեմ որ կրնանք
րեց և ես կրցի շունչ առ-
, Կոկորդոս այնպէս կը սեղ-
ղարկընէն ընաւ .

Ինչ որ, իշխող իշխողները
 չեն այդպիսի չպիտի խոսեցին :
 Կարելի է : Բայց սա ստորյո՞ւ է
 փոխեց , միանգամայն հայացե՞ց :
 Եվ հիմա ես ու դու . ստակ չե՞ս
 ունեն : Դե՞ տը եր . երբ մեք
 , տղայ մը պահենք որ մեր զան-
 իմ գառակն է :
 — Ոչ ըս . զոհախեղ է , ոչ իմ : Գե-
 րեւ ճաշին ժամանակ ուշադրու-
 լի . քննուշ կազմ ունի , միհար է
 ինք լուռի :
 — Որոշուի ամենին աղբոր տղան է
 — Աղբոր չեմ քննե կեր ես
 Լուրջորում չե որ ուտելիք պիտի
 վրիճի նեղ ուտեալ կրնայ մէկը
 Բազադի տղայ է այդ , և հոս
 քննե մեզ :
 — Ես կ'ըսեմ . քեզ թէ շատ աղէկ
 մը չափ խեղդ ունի , և ասոր
 իմ շատի կ'աշխատուի :
 — Միշնել . այն ժամանակ հարկ է
 , համար , և ես չեմ կրնար աշխ-
 — Ես եթէ իւր ծնողքը պահ-
 ինքն կուտա :
 — Իւր ծնողքը : Ունի՞ ծնողք
 կա իր վնտուէին , և ութ տար-
 անէն : Ես մեծ անմտութիւնը
 զը ունեի , ուր որ մէկ կ'ուզէին զ
 ասոր մեք կրած աշխատութիւններ
 նարութիւն , յիմարութիւն ըրի
 տար բեհեհեղու մէջ փայթնու-
 անք : Ես ծնողքը պիտի վնտուէ-
 անք ալ եմ :
 — Եթէ մեռած չե՞ն , եթէ օր մ
 եմ : Ես այնպէս համոզուած եմ
 — Որչափ յամուա եմ իմայրը :
 — Վերջապէս , եթէ գան :
 — Եթէ գան , ինամատուներ կը
 ց'աւական է այսչափ խօսք :
 — Դայ , յաղը գիշերապետին կը
 ունի պիտի երթամ Ֆրանսուայի
 մէ մը կը վերադառնամ :
 — Իրաւը բացուեցաւ ու գոցուեցաւ
 դիմացի է :
 — Այն ժամանակ կ'ըլլ նստայ անկ-
 ր Պարպըրէն կուշի :
 — Ա՛հ , մայրիկ :

[illegible]

